

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

II. ÚS 211/07-42

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 21. februára 2008 v senáte zloženom z predsedu Sergeja Kohuta a zo sudcov Ľudmily Gajdošíkovej a Juraja Horvátha o sťažnosti B. H., T. N. V., zastúpenej advokátom JUDr. D. Č., M., vo veci namietaného porušenia jej základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky postupom Okresného súdu Michalovce v konaní vedenom pod sp. zn. D 575/96, Dnot 109/96 takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo B. H. na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky postupom Okresného súdu Michalovce vo veci vedenej pod sp. zn. D 575/96, Dnot 109/96 porušené bolo.

2. Okresnému súdu Michalovce prikazuje, aby vo veci vedenej pod sp. zn. D 575/96, Dnot 109/96 konal bez zbytočných prietahov.

3. B. H. priznáva finančné zadosťučinenie 30 000 Sk (slovom tridsaťtisíc slovenských korún), ktoré je Okresný súd Michalovce povinný zaplatiť jej do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

4. Kancelárii Ústavného súdu Slovenskej republiky ukladá zaplatiť trovy právneho zastúpenia B. H. v sume 6 296 Sk (slovom šesťtisícdeväťdesiatšesť slovenských korún) na účet jej právneho zástupcu JUDr. D.Č., M., do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

5. Okresný súd Michalovce je povinný uhradiť štátu trovy právneho zastúpenia v sume 6 296 Sk (slovom šesťtisícdeväťdesiatšesť slovenských korún) na účet Kancelárie Ústavného súdu Slovenskej republiky do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 23. marca 2007 doručená sťažnosť B. H., (ďalej len „sťažovateľka“), ktorou okrem iného namietala zbytočné prieskumy v dedičskom konaní vedenom Okresným súdom Michalovce (ďalej len „okresný súd“) pod sp. zn. D 575/96, Dnot 109/96. Po doplnení žiadosti sťažovateľky o ustanovenie právneho zástupcu o relevantné podklady jej ústavný súd uznesením zo 4. októbra 2007 ustanovil za právneho zástupcu v konaní pred ústavným súdom advokáta JUDr. D. Č., M., ktorého vyzval na doplnenie sťažnosti.

Zo sťažnosti vyplýva, že sťažovateľka je účastníčkou dedičského konania po B. B., ktorá zomrela 3. augusta 1994. Okresný súd v tejto veci nekonal od 19. februára 1997 do 20. marca 2007, čím spôsobil zbytočné prieskumy, a preto žiada, aby ústavný súd rozhodol týmto nálezom:

„1. Základné právo B. H. na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky postupom Okresného súdu v Michalovciach v konaní vedenom pod sp. zn. D 575/96, Dnot 109/96 a Krajského súdu v Košiciach 15 Co 302/96 porušené bolo.

2. Okresnému súdu v Michalovciach prikazuje v konaní D 575/96, Dnot 109/96 konať vo veci bez zbytočných prietáhov.

3. B. H. priznáva primerané finančné zadost'učinenie vo výške 200.000,- Sk, ktoré jej je Okresný súd v Michalovciach povinný zaplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

4. Okresný súd v Michalovciach je povinný do 30 dní od právoplatnosti tohto rozhodnutia zaplatiť B. H. na náhrade škody 100.000,- Sk. “

Ústavný súd s'ťažnosť predbežne prerokoval a uznesením č. k. II. ÚS 211/07-26 z 20. novembra 2007 ju v časti namietaného porušenia základného práva podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) postupom okresného súdu v konaní vedenom pod sp. zn. D 575/96, Dnot 109/96 prijal na ďalšie konanie.

Na výzvu ústavného súdu právny zástupca s'ťažovateľky aj predseda okresného súdu oznámili, že súhlasia s prerokovaním veci bez ústneho pojednávania. Preto ústavný súd podľa § 30 ods. 2 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) upustil od ústneho pojednávania, ktoré vzhľadom na charakter konania nemohlo prispieť k ďalšiemu objasneniu veci.

Predseda okresného súdu vo vyjadrení k s'ťažnosti z 10. januára 2008 uviedol, že návrh s'ťažovateľky nie je dostatočne odôvodnený a s'ťažovateľka neposkytla žiadny dôkaz o tvrdených prietáhoch ani dôkaz, ktorý by preukazoval, že v dôsledku skoršieho skončenia tejto dedičskej veci by sa zlepšila jej sociálna situácia. S poukazom na veľkosť dedičského podielu a tomu úmernú hodnotu nájomného tejto poľnohospodárskej pôdy, namietol požadovanú sumu finančného zadost'učinenia. V plnom rozsahu sa odvolal na stanovisko

k sťažnosti zo 4. júna 2007, ktoré poskytol na žiadosť ústavného súdu ešte pred predbežným prerokovaním sťažnosti. V tomto stanovisku okrem iného uviedol:

„Ku dňu 19. 2. 1997 ako dedička po B. B. prichádzala do úvahy aj B. P. Táto zomrela a po tejto bolo dedičské konanie D 2066/96, ktoré bolo právoplatne skončené až 22. 7. 1999. Ďalší dedič J. M. zomrel (...) a po tomto bolo dedičské konanie D 167/98 právoplatne skončené 10. 4. 1999.

Dňa 30. 8. 2000 zomrel dedič J. B.. V konaní D 1050/2000 Okresného súdu v Trebišove, bolo dedičské konanie po tomto ukončené v roku 2001.

Dňa 3. 4. 2000 súdna komisárka zistila, že v obci B. prebieha R. a preto kataster nevydáva výpisy z listov vlastníctva až do jej ukončenia v polovici roku 2004, čo súdna komisárka priebežne na správe katastra overovala.

Dedič J. P. zomrel (...) a dedičské D 171/2006 po tomto ešte ukončené nebolo.

Začiatkom roku 2007 bolo z katastra nehnuteľnosti pre potreby tohto konania doručené požadované listy vlastníctva.

Dňa 20. 3. 2007 bol na pojednávaní overovaný okruh dedičov a prítomní dedičia nevedeli určiť, ktoré osoby prichádzajú do úvahy ako dedičia, keďže potenciálnych dedičov je vyše 20.

Dňa (...) zomrela dedička. K. a konanie 15 D 308/2007 nie je po tejto ukončené.

K časovému úsekom mimo obdobia od 19. 2. 1997 do 20. 3. 2007 sa nevyjadrujeme. Údajná nečinnosť súdu mala spočívať v tom, že spis počas celého tohto obdobia mal mať u seba JUDr. G. Š., čo sa nezakladá na pravde, lebo vo veci boli úkony súdnej komisárky zo dňa 19. 5. 1997, 21. 5. 1997, 16. 5. 1997 (čl. 26, 27, 28 spisu).

Je potrebné uviesť, že predmetom dedičského konania sú podiely v poľnohospodárskych pozemkoch, ktoré sú rozdrobené v 27 parcelách a celková výmera týchto podielov je 7267 m². Na sťažovateľku pripadá zákonný podiel 1/12-iny, čo predstavuje 605 m². Jedná sa o poľnohospodársku pôdu, ktorá je užívaná (...). Aktuálny súčasný nájom u tohto subjektu predstavuje 350,- Sk/ha prenajatej pôdy. Výška nájomného zodpovedajúca podielu sťažovateľky predstavuje ročne 21,- Sk.

Vzhľadom na predmet dedičského konania a okruh dedičov, ktorí prichádzajú do úvahy, väčšina dedičov vôbec nemá záujem o prejednanie tejto veci. So súdnou komisárkou nespolupracujú, odmietajú sa zúčastňovať pojednávaní a tým sťažujú vydanie konečného

rozhodnutia. Dĺžka konania je tiež ovplyvnená aj postupnými úmrtiami, do úvahy prichádzajúcich dedičov a následným zisťovaním ich právnych nástupcov.“

II.

Sťažovateľka sa sťažnosťou domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva zaručeného v čl. 48 ods. 2 ústavy, podľa ktorého každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných prietahov.

Ústavný súd pri rozhodovaní o sťažnostiach namietajúcich porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy vychádza zo svojej ustálenej judikatúry, podľa ktorej účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia štátneho orgánu. Samotným prerokovaním veci na súde sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstraňuje. K stavu právnej istoty dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom, ktorý znamená nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím súdu (II. ÚS 219/04, IV. ÚS 220/04).

Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným prietahom v konaní, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, ústavný súd v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (II. ÚS 813/00, IV. ÚS 74/02, III. ÚS 142/03) zohľadňuje tri základné kritériá, ktorými sú právna a faktická zložitosť veci, o ktorej súd rozhoduje (1), správanie účastníka súdneho konania (2) a postup samotného súdu (3). Za súčasť prvého kritéria považuje ústavný súd aj povahu prerokúvanej veci. Podľa rovnakých kritérií ústavný súd postupoval aj v danom prípade.

1. Dedičské konanie vo všeobecnosti nepovažuje ústavný súd za právne zložité a toto konkrétne konanie ani za mimoriadne skutkovo zložité. Veľký počet dedičov a problémy s ich zisťovaním súvisia práve s predlžovaním konania. Podľa názoru ústavného súdu je celková dĺžka posudzovaného dedičského konania neprimeraná jeho skutkovej a právnej zložitosti.

2. Správanie sťažovateľky je druhým kritériom, podľa ktorého ústavný súd zisťuje existenciu zbytočných prietáhov v konaní. Na ťarchu sťažovateľky je potrebné pripísať, že splnomocnenec, ktorý ju zastupuje v dedičskom konaní, neposkytol poverenej notárke napriek jej opakovaným žiadosťiam žiadnu súčinnosť pri zisťovaní okruhu dedičov. Na túto skutočnosť ústavný súd prihliadol pri rozhodovaní o výške finančného zadostučinenia. Iné skutočnosti vo vzťahu k správaniu sťažovateľky, ktoré by mali negatívny vplyv na dĺžku konania, ústavný súd nezistil.

3. Tretím kritériom, podľa ktorého ústavný súd zisťoval existenciu zbytočných prietáhov v namietanom konaní, bol postup okresného súdu.

V rámci posledného kritéria ústavný súd hodnotil postup okresného súdu vrátane postupu notárky, pretože úkony súdneho komisára v konaní o dedičstve sú úkonmi súdu, a preto aj nimi možno spôsobiť zbytočné prietahy, za ktoré nesie zodpovednosť všeobecný súd (III. ÚS 47/00).

Návrh na začatie konania bol podaný 27. februára 1996 a konanie trvá už takmer 12 rokov. Okresný súd 2. mája 1996 vydal uznesenie o dedičstve, ktoré však Krajský súd v Košiciach 20. decembra 1996 zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie. Odvtedy bola činnosť súdnej komisárky zameraná na sporadické zisťovanie o úmrtí jednotlivých dedičov (20. mája 1997, 3. apríla 1998, 10. septembra 2001, 4. mája 2006) a o stave konania vo veci registra obnovenej evidencie pôdy v obci B. (úradné záznamy z 3. apríla 2000, 8. októbra 2003 a 25. mája 2004), sústredenejšie začala vo veci konať až v roku 2007.

Vzhľadom na tento priebeh konania ústavný súd nepovažoval za potrebné a ani za účelné špecifikovať jednotlivé obdobia nečinnosti okresného súdu, resp. súdnej komisárky a rozhodol, že postup okresného súdu a súdnej komisárky v posudzovanom dedičskom konaní nezodpovedá imperatívu ustanovenému v čl. 48 ods. 2 ústavy a jeho následkom sú zbytočné prietahy a neprimeraná lehota prerokúvania danej veci.

III.

Ak ústavný súd pri rozhodovaní o sťažnosti fyzickej osoby alebo právnickej osoby podľa čl. 127 ods. 2 ústavy vysloví, že k porušeniu práva alebo slobody došlo právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom, prípadne nečinnosťou, zruší také rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah, prípadne prikáže tomu, kto právo alebo slobodu porušil, aby vo veci konal. Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy môže ústavný súd zároveň na žiadosť osoby, ktorej práva boli porušené, rozhodnúť o priznaní primeraného finančného zadosťučinenia.

Namietané konanie nebolo do času rozhodovania ústavného súdu o sťažnosti skončené, a preto ústavný súd prikázal okresnému súdu, aby vo veci vedenej pod sp. zn. D 575/96, Dnot 109/96 v ďalšom období konal bez zbytočných prietahov.

Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy môže ústavný súd zároveň na žiadosť osoby, ktorej práva boli porušené, rozhodnúť o priznaní primeraného finančného zadosťučinenia. Podľa § 50 ods. 3 zákona o ústavnom súde ak sa sťažovateľ domáha primeraného finančného zadosťučinenia, musí uviesť rozsah, ktorý požaduje, a z akých dôvodov sa ho domáha.

Sťažovateľka žiadala, aby jej bolo priznané finančné zadosťučinenie 200 000 Sk, ktorého výšku odôvodnila s poukazom na svoj vysoký vek a zlý zdravotný stav tým, že subjektívne ťažko znáša dĺžku dedičského konania a to, že so zdedeným majetkom nemôže disponovať. Pretože ústavný súd nepovažoval za primerané konkrétnym okolnostiam prípadu vysloviť len porušenie základného práva sťažovateľky, rozhodol aj o priznaní finančného zadosťučinenia. Pri rozhodovaní o jeho výške sa riadil zásadami spravodlivosti, zohľadnil celkovú dĺžku konania, zistené obdobie nesústreďenej činnosti okresného súdu, ako aj nedostatočnú súčinnosť sťažovateľky v dedičskom konaní a dospel k záveru, že v danom prípade bude primerané všetkým okolnostiam prípadu priznať sťažovateľke finančné zadosťučinenie 30 000 Sk (slovom tridsaťtisíc slovenských korún). Ústavný súd pri určení výšky finančného zadosťučinenia nebral do úvahy argumenty predsedu okresného súdu, pretože hodnota uplatneného nároku v občianskom súdnom konaní nijako nesúvisí,

resp. neovplyvňuje povinnosť štátneho orgánu konať o veci patriacej do jeho právomoci bez zbytočných prietáhov.

Ústavný súd sa nezaoberal návrhom sťažovateľky na uloženie povinnosti okresnému súdu zaplatiť jej z dôvodu náhrady škody 100 000 Sk, pretože o nároku na náhradu škody rozhodujú všeobecné súdy.

Napokon ústavný súd rozhodol aj o úhrade trov konania sťažovateľky, ktoré jej vznikli v dôsledku právneho zastúpenia v konaní pred ústavným súdom, a priznal ich v sume 6 296 Sk (slovom šesťtisícdvestodevät'desiatšesť slovenských korún) spolu za dva úkony právnej pomoci podľa § 1 ods. 3, § 11 ods. 2, § 14 ods. 1 písm. a) a c), § 16 ods. 3 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (vypočítaná zo základu nominálnej mesačnej mzdy zamestnanca hospodárstva Slovenskej republiky v prvom polroku 2006 vo výške 17 822 Sk, t. j. 2-krát 2 970 Sk a 2-krát 178 Sk za miestne telekomunikačné výdavky a miestne prepravné, pretože išlo o úkony urobené v roku 2007).

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 21. februára 2008